

DE FÖRSTA FÖRDRAGEN

Efter de katastrofala följderna av andra världskriget och det ständiga hotet om en konfrontation mellan öst och väst blev en försoning mellan Frankrike och Tyskland en avgörande fråga. När sex europeiska länder beslutade att förena sin kol- och stålindustri genom Parisfördraget från 1951 togs det första steget mot en europeisk integration. Genom Romfördragen från 1957 stärktes grunden för denna integration, och tanken på en gemensam framtid för dessa sex europeiska länder fick ny kraft.

RÄTTSLIGA GRUNDER

- Fördraget om upprättandet av Europeiska kol- och stålgemenskapen (EKSG), eller Parisfördraget, undertecknades den 18 april 1951 och trädde i kraft den 25 juli 1952. För första gången hade sex europeiska stater kommit överens om att inleda en integrationsprocess. Detta fördrag lade grunden till gemenskapen genom inrättandet av en beslutande ”hög myndighet”, en parlamentarisk församling, ett ministerråd, en domstol och en rådgivande kommitté. EKSG-fördraget slöts för en begränsad period på 50 år enligt sin artikel 97 och löpte ut den 23 juli 2002. I enlighet med protokoll nr 37, som bifogats fördragen (fördraget om Europeiska unionen och fördraget om Europeiska unionens funktionssätt), omfördelades nettovärdet av EKSG:s tillgångar vid upplösningen till forskning inom sektorer med anknytning till kol- och stålindustrin via kol- och stålforskningsfonden.
- Fördragen om upprättandet av Europeiska ekonomiska gemenskapen (EEG) och Europeiska atomenergigemenskapen (Euratom), även kallade Romfördragen, undertecknades den 25 mars 1957 och trädde i kraft den 1 januari 1958. Till skillnad från EKSG-fördraget ingicks Romfördragen på ”obegränsad tid” (artikel 240 i EEG-fördraget och artikel 208 i Euratomfördraget), vilket gör att fördragen har en närmast konstitutionell karaktär.
- De sex grundarländerna var Belgien, Frankrike, Italien, Luxemburg, Nederländerna och Tyskland.

MÅL

- Upprättandet av EKSG var enligt grundarnas uttalade önskan bara första steget på vägen mot en ”europeisk federation”. Den gemensamma kol- och stålmarknaden skulle göra det möjligt att skapa en samarbetsform som gradvis kunde utökas till andra ekonomiska sektorer, för att till slut utmynna i ett politiskt förenat Europa.
- Europeiska ekonomiska gemenskapen hade som mål att skapa en gemensam marknad grundad på fri rörlighet på fyra områden: varor, personer, kapital och tjänster.

- Syftet med Euratom var att samordna leveranserna av klyvbart material och de forskningsprogram om en fredlig användning av kärnkraft som medlemsstaterna redan inlett eller var på väg att inleda.
- Ingresserna i de tre fördragen avslöjar att tanken bakom upprättandet av gemenskaperna var densamma, nämligen en övertygelse om att de europeiska länderna måste samarbeta för att skapa en gemensam framtid, eftersom de endast på detta sätt kunde ta kontrollen över sitt öde.

GRUNDLÄGGANDE PRINCIPER

Europeiska gemenskaperna (EKSG, EEG och Euratom) var resultatet av en långsam utveckling av Europatanken, direkt kopplad till de händelser som hade skakat kontinenten. Efter andra världskriget behövde basindustrierna, särskilt stålindustrin, omorganiseras. Europas framtid hotades av en konfrontation mellan öst och väst och var beroende av en försoning mellan Frankrike och Tyskland.

1. Den appell som Frankrikes utrikesminister, Robert Schuman, lanserade den 9 maj 1950 kan ses som startpunkten för det gemensamma Europa. Valet av kol och stål var på den tiden ytterst symboliskt. I början av 1950-talet var nämligen kol- och stålindustrierna nyckelindustrier, själva basen för ländernas styrka. Utöver de uppenbara ekonomiska intressena skulle sammanslagningen av de franska och tyska resurserna, som kompletterade varandra, markera slutet på fiendskapen mellan de båda länderna. Den 9 maj 1950 förklarade Robert Schuman följande: ”Ett enat Europa kan inte bli verklighet på en enda gång och inte heller genom en helhetslösning. Det kommer att byggas på konkreta resultat, varigenom man först skapar en verklig solidaritet.” På grundval av denna princip undertecknade Frankrike, Italien, Tyskland och Beneluxländerna (Belgien, Nederländerna och Luxemburg) Parisfördraget, som i huvudsak garanterar följande:

- Fri rörlighet för varor och fritt tillträde till produktionskällorna.
- Ständig övervakning av marknaden för att undvika störningar som kan göra det nödvändigt att införa produktionskvoter.
- Respekt för konkurrensreglerna och pristransparensen.
- Stöd till modernisering och omställning av sektorn.

2. Efter att fördraget hade undertecknats lade den franske ministern René Pleven fram ett förslag om en Europaarmé. (Vid den tidpunkten motsatte sig Frankrike att Tyskland skulle få bygga upp en ny nationell armé.) Europeiska försvarsgemenskapen (EFG), som förhandlades fram 1952, skulle ha åtföljts av Europeiska politiska gemenskapen. Båda projekten övergavs dock sedan den franska nationalförsamlingen den 30 augusti 1954 vägrade att godkänna EFG-fördraget.

3. Försöken att gjuta nytt liv i den europeiska integrationen efter misslyckandet med EFG tog formen av konkreta förslag vid Messinakonferensen (juni 1955) om en tullunion och atomenergi. Detta ledde till undertecknandet av EEG-fördraget och Euratomfördraget.

- a.** EEG-fördraget hade bland annat som mål att
- avskaffa tullarna mellan medlemsstaterna,
  - fastställa en gemensam yttre tulltaxa,
  - införa en gemensam jordbruks- och transportpolitik,

- skapa en europeisk socialfond,
- upprätta en europeisk investeringsbank,
- utveckla närmare förbindelser mellan medlemsstaterna.

För att genomföra dessa målsättningar fastställdes i EEG-fördraget vägledande principer och fasta ramar för gemenskapsinstitutionernas lagstiftande arbete. Det handlade om gemensamma politikområden, såsom den gemensamma jordbrukspolitiken (artiklarna 38–43), transportpolitiken (artiklarna 74–75) och den gemensamma handelspolitiken (artiklarna 110–113).

Syftet med den gemensamma marknaden var att garantera fri rörlighet för varor och produktionsfaktorernas rörlighet (fri rörlighet för arbetstagare och företag, frihet att tillhandahålla tjänster och fria kapitalrörelser).

b. Euratomfördragets mål var mycket ambitiösa, bland annat ”en snabb organisation och tillväxt av kärnenergiindustrierna”. På grund av kärnenergisektorns komplexa och känsliga natur, som berör medlemsstaternas vitala intressen (försvar och nationellt självbestämmande), blev man dock tvungen att begränsa Euratomfördragets ambitioner.

4. Konventionen om vissa gemensamma institutioner, som undertecknades och trädde i kraft samtidigt som Romfördragen, innehöll bestämmelser om att den parlamentariska församlingen och domstolen skulle vara gemensamma för de tre gemenskaperna. Genom fördraget om upprättandet av ett gemensamt råd och en gemensam kommission för Europeiska gemenskaperna av den 8 april 1965, det så kallade fusionsfördraget, slogs dessa institutioner ihop, och genom konventionen av den 9 april 1965 fullföljdes institutionernas förening.

Från och med nu kom EEG att spela en huvudroll i förhållande till de mer sektoriellt inriktade gemenskaperna EKSG och Euratom. EEG:s övergripande system fick företräde framför de två sektorsorganisationerna. Därmed segrade också gemenskapsinstitutionerna.

[Petr Novak](#)
10/2017